

A lízing, mint hosszú távú eszközfinanszírozás sajátosságai Magyarországon

The special aspects of leasing as long-term asset financing method in Hungary

É. DARABOS, A. RÓZSA

Debreceni Egyetem, Gazdálkodástudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, darabos.eva@econ.unideb.hu
Debreceni Egyetem, Gazdálkodástudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, rozsa.attila@econ.unideb.hu

Absztrakt. A lízing az 1970-es években terjedt el az egész világon, Magyarországon a 90-es években jelentek meg az első lízingtársaságok. A szerzők bemutatják a Magyarországon elterjedt, gyakran használt lízingformákat, azok főbb jellemzőit. 2008-2015. évekre vonatkozó statisztikai adatok alapján elemzik nemzetgazdasági szinten a beruházások teljesítményértékét, a teljes lízingpiac forgalmának, a tőke kintlévőségének és az új kihelyezések értékének alakulását. Rámutatnak arra, hogy a nemzetgazdasági szinten változó beruházási teljesítmények, valamint az uniós támogatások fejlesztési célú forrásai nagyban befolyásolják a magyar lízing piac alakulását.

Abstract. Leasing has become widespread in the world in the 1970s, while in Hungary the first leasing firms appeared in the 1990s. The authors in this article introduce the most prevailing and most often used forms of leasing and their main characteristics in Hungary. Based on the statistical data of the 2008-2015 period the authors analyse the performance of investments, the volume of trade in the total leasing market and the course of the amount of capital assets and new capital investments on the level of the national economy. The conclusion of the current article is that the changes of the investment's performance in the national economy and the EU development funds influence greatly the course of the Hungarian leasing market.

Bevezetés

A lízing napjainkban már ismert és megszokott finanszírozási forma a vállalatok, de a magánszemélyek körében is. Magyarországon a 90-es években vált elterjedtté, kezdetben ugrásszerűen megnőtt szerepük az eszközök fejlesztésben, a finanszírozás területén egyre több lízingtermék típus, lízinggel kapcsolatos szolgáltatás jelent meg. Széleskörű elterjedésük óta a hosszú távú eszközfejlesztésben, a beruházások megvalósításában szerepük a gazdasági ciklusoktól és nem utolsósorban az aktuálisan érvényes adózási és elszámolási szabályoktól függött [20].

A vállalkozásnak tevékenysége megkezdésékor, majd működése során pénzre van szüksége ahhoz, hogy a termeléshez gépeket, berendezéseket vásároljon, anyagot és más eszközöket szerezzen be. A beruházáshoz, fejlesztéshez szükséges pénzügyi forrás származhat saját forrásból, hitelből, nemzeti vagy uniós támogatási pénzeszközökből, illetve ezek kombinációjából. Amennyiben nem áll

rendelkezésre elegendő saját forrás, valamelyik hitelintézettől hitelt kérhet. A hitel megszerzésének azonban elengedhetetlen feltétele, hogy a hitel igénylője hitelképes legyen, megfeleljen az adósminősítés feltételeinek. A hitelképességi követelmények teljesítése gyakran akadályokba ütközik, vagy hosszú időt vesz igénybe, vagy a hitel megszerzése is akadályokba ütközik. De az is előfordulhat, hogy a vállalkozás rendelkezik az eszköz megvásárlásához szükséges pénzzel, és mégis más finanszírozási forma mellett dönt, mert annak költsége kisebb, mint amennyit a saját tőke befektetése esetén máshol el lehet érni.

Ha a vállalkozás a lízinggel történő eszközfinanszírozás mellett dönt, a hosszú lejáratú lízing-megállapodás hasonlít a biztosítási kölcsönadási szerződéshez. Ha a vállalat gyakran lízing formában fejleszt, sokat lízingel, akkor figyelnie kell a mérlegben kimutatott hitelek, kölcsönök összegére. Hiszen a befektetők felismerik, hogy a lízing, mint „mérlegén kívüli tétel” képes kölcsöntőkét kiváltani. [5]

A tanulmány célja, összefoglalni a törvényi szabályozás alapján a beruházással, a lízinggel kapcsolatos legfontosabb fogalmakat, valamint a lízing legelterjedtebb két formájának jellemzőit. Tárgyi eszközökhöz, immateriális javakhoz a vállalatok általában beszerzés vagy lízing útján juthatnak. A pénzügyi lízing keretében megszerzett eszköz a lízingbe vevő először beruházásként számolja el, majd aktiválja, a mérlegben pedig az eszközök között kerül kimutatásra [12],[17],[19]. A szerzők először nemzetgazdasági szinten a beruházások alakulását vizsgálják meg, rámutatnak –a teljesség igénye nélkül – a változásokat befolyásoló tényezőkre, majd a lízingpiaci tendenciákat vizsgálják meg, kiemelve az új lízing kihelyezések és a tőkekintlévőségek változását. A magyar gazdaság szinte minden területén kimutatható a 2008-ban kezdődő gazdasági-pénzügyi válság hatása, ezért az elemzés 2008-2016 közötti időszakra vonatkozik. Az elemzés forrásául a KSH és a Magyar Lízingszövetség adatbázisa szolgált.

1. Fogalmak

A lízingtermékeket, azok sajátosságait, elszámolásukat, valamint eredményre és a vagyona gyakorolt hatásukat számos tankönyv és szakirodalom részletesen ismerteti [5],[7],[12],[17],[19],[21], [22]. Ezért a következőkben a pénzügyi lízinggel kapcsolatos legfontosabb fogalmakat, a lízing számviteli kimutatásához tartozó kategóriákat emeljük ki a számviteli elszámolás szempontjából meghatározó Hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény és a Számviteli törvény (Sztv.) alapján. Meg kell jegyezni, hogy a gyakorlatban ismert operatív lízing fogalmát egyik törvény sem értelmezi [1], [2], [3],[4].

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény [3] szerint a *pénzügyi lízing* az a tevékenység, amelynek során a lízingbeadó a tulajdonában lévő ingatlant vagy ingó dolgot, illetve vagyoni értékű jogot a lízingbevevő határozott idejű használatába adja oly módon, hogy a használatba adással a lízingbevevő

- a) viseli a kárveszély átszállásából származó kockázatot,
- b) a hasznok szedésére jogosulttá válik,
- c) viseli a közvetlen terheket (ideértve a fenntartási és amortizációs költségeket is),

d) jogosultságot szerez arra, hogy a szerződésben kikötött időtartam lejártával a lízingdíj teljes tőketörlesztő és kamattörlesztő részének, valamint a szerződésben kikötött maradványérték megfizetésével a dolgon ő vagy az általa megjelölt személy tulajdonjogot szerezzen. Ha a lízingbevevő nem él e jogával, a lízing tárgya visszakerül a lízingbeadó birtokába. A felek a szerződésben kötik ki a lízingdíj tőkerészét - amely a lízingbe adott vagyontárgy, vagyoni értékű jog szerződés szerinti árával azonos -, valamint kamatrészét és a törlesztésének ütemezését.

A 2000. évi C. törvény a számvitelről a következő fogalmakat, kategóriákat tartalmazza [1]:

Pénzügyi lízing: a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény szerinti pénzügyi lízingszerződés alapján létrejött ügylet, ideértve azt is, ha az az anyavállalat és a leányvállalata között jött létre.

Az eszközök között kell kimutatni a pénzügyi lízing keretében átvett eszközöket, továbbá a bérbe vett (a használatra átvett) eszközökön végzett beruházások, felújítások, valamint a koncessziós szerződés alapján beszerzett, megvalósított eszközök értékét is.

Tartósan adott kölcsön kapcsolt vállalkozásban mérlegétel azokat a pénzkölcsönöket (ideértve a pénzügyi lízing miatti, a részletre, a halasztott fizetéssel történt értékesítés miatti követeléseket is), tartós bankbetéteket tartalmazza, amelyeknél ... a pénzforgásban kifejezett fizetési igények teljesítése, a betét megszüntetése a tárgyévvet követő üzleti évben még nem esedékes.

A *pénzügyi lízing* keretében átadott, a részletfizetéssel, a halasztott fizetéssel értékesített és a szerződés szerinti feltételek teljesülésének megghiúsulása miatt később visszavett, a két időpont között a vevő által használt eszköz visszavételkor *beszerzési értékeként* az eszköz - a lízingbe adó, illetve az eladó által kiállított helyesbítő számlában rögzített - piaci értékét, legfeljebb az eredeti eladási árát kell figyelembe venni.

Az *értékesítés nettó árbevétele* magában foglalja a pénzügyi lízing keretében a lízingbe vevőnek átadott termék, továbbá a részletfizetéssel, a halasztott fizetéssel történő eladáskor az eladott termék számlázott - általános forgalmi adót nem tartalmazó - ellenértékét, eladási árát, a termék átadásakor, függetlenül a részletek megfizetésétől, a tulajdonjog megszerzésétől, illetve annak időpontjától.

Befektetett pénzügyi eszközökből (értékpapírokból, kölcsönökből) származó bevételként, *árfolyamnyereséggént* kell kimutatni:a pénzügyi lízing esetén a lízingdíjban lévő kapott (járó) kamat összegét.

Beruházás fogalmába tartozik: a tárgyi eszköz beszerzése, létesítése, saját vállalkozásban történő előállítás, a beszerzett tárgyi eszköz üzembe helyezése, rendeltetésszerű használatbavétele érdekében az üzembe helyezésig, a rendeltetésszerű használatbavételig végzett tevékenység (pl. szállítás, vámkezelés, közvetítés, alapozás, üzembe helyezés,...; beruházás a meglévő tárgyi eszköz bővítését, rendeltetésének megváltoztatását, átalakítását, élettartamának, teljesítőképességének közvetlen növelését eredményező tevékenység is, az előbbieken felsorolt, e tevékenységhez hozzákapcsolható egyéb tevékenységekkel együtt.

Maradványérték: a rendeltetészerű használatbavétel, az üzembe helyezés időpontjában - a rendelkezésre álló információk alapján, a hasznos élettartam függvényében - az eszköz meghatározott, a hasznos élettartam végén várhatóan realizálható értéke. Nulla lehet a maradványérték, ha annak értéke valószínűsíthetően nem jelentős.

2. A lízing

A lízing a beruházási finanszírozás egy speciális formája, a lízingszerződés futamideje alatt egy bérlethez hasonlítható, ahol a bérelt tárgy, legyen az gép, jármű, ingatlan vagy bármi más, a futamidő végén a bérlő tulajdonába megy vagy mehet át. A lízing igazi jelentősége azonban abban van, hogy a lízingbe vett termelő berendezés a futamidő alatt saját maga termeli ki önmaga árát.

A lízing előnyei:

- a fixen megállapított lízingrészletek megkönnyítik a pénzáramok tervezését,
- nagyrészt idegen forrásból történik a finanszírozás,
- az önerő egy speciális törlesztő részletnek minősül,
- a lízingfizetés összegének, ütemezésének megállapítása általában a két fél megállapodása alapján történik, a vállalat igényeinek figyelembe vételével,
- az eszköz értékének havi törlesztése a folyó bevételekből finanszírozható,
- speciális bérlet, finanszírozási forma,
- a vállalkozás új, fejlett technikát képviselő gépekhez, berendezésekhez jut,
- a lízingtárgy megfelelő fedezetet jelent a lízingbeadó számára [7].

Magyarországon a leggyakrabban alkalmazott két forma a pénzügyi lízing és az operatív lízing. Az előbbi a lízingbevevőnél beruházási tevékenység, az utóbbi szolgáltatás igénybevétel, bérlet.

1. PÉNZÜGYI LÍZING: A lízingbeadó a lízingbevevő által megjelölt eszközt (ingó vagy ingatlan, vagyoni értékű jog) megvásárolja és a lízingbevevőnek díjfizetés ellenében a határozott idejű használatra átadja. A felek már szerződéskötéskor rendelkeznek a jószág futamidőt követő tulajdonjogáról, ami az esetek többségében a lízingbevevő részére biztosít opciós vételi jog. Az általános forgalmi adó elszámolását tekintve két alapesetet különböztetünk meg [2, [9],[10]]:

Zárt végű pénzügyi lízing

Zárt végű pénzügyi lízing esetén finanszírozandó eszköz beszerzési árának ÁFA tartalmát a lízingbevevőnek a finanszírozás kezdetekor kell megfizetnie, mely összeg a lízing cég által kiállított számla alapján később visszaigényelhető.

Azoknak a cégeknek kedvező ez a forma, amelyek rendszeres ÁFA elszámolásra kötelezettek, általában befizetői pozícióban vannak, továbbá rendelkeznek szabad forrással a teljes nettó értékre jutó ÁFA megfizetéséhez.

Előnyei:

- a lízingdíjak hiánytalan megfizetése esetén, futamidő végén lízingtárgy tulajdonjoga automatikusan lízingbe vevőre száll át,
- uniós támogatások többnyire ennél a konstrukciónál vehetők igénybe,
- a lízingbevevőt nem terheli havonta ÁFA fizetési kötelezettség.

Számviteli elszámolása a lízingbe vevő szempontjából:

- a lízingelt eszközt a lízingbeadó számlája alapján lízingbevevő aktiválja,
- a lízingbevevő költségként számolja el a lízingtárgy értékcsökkenését és a lízingdíjak kamat összegét.
- a lízingelt eszköz értékét kötelezettségként tünteti fel könyveiben, a futamidő alatt a törlesztő részletek megfizetésével az eszköz értékét is kifizeti.

Nyílt végű pénzügyi lízing

Azoknak a vállalatoknak előnyös ez a forma, amelyek ÁFA fizetési kötelezettségüket a teljes futamidőre akarják elosztani és a szerződés megkötésekor még nem tudják, hogy a futamidő végén tulajdonjogot akarnak-e szerezni a lízingelt eszközön. A lízingszerződés a lízingbevevőnek opciós vagy vevőkijelölési jogot biztosít. A futamidő végén a lízing tárgy értéke még nincs kifizetve, a fennmaradó összegért, azaz maradványértéken a lízingbe vevő adásvételi szerződés keretében megvásárolhatja az eszközt, vagy másnak adhatja a vásárlás jogát (pl. a maradványérték megfizetését átengedik az alkalmazottnak). Ha nem él opciós jogával, köteles a lízingelt dolgot visszaszolgáltatni a lízingbe adónak. Kedvező lízingkonstrukció azon cégek számára, amelyek ÁFA-t nem, vagy csak negyedévente tudnak visszaigényelni.

Előnyei:

- a beszerzési ár ÁFA tartalmának összegét a lízingbe vevőnek nem a finanszírozás kezdetekor, hanem a futamidő alatt kell megfizetnie az egyes lízingdíjak tőkerészeivel együtt,
- lízingbevevő futamidő végén a lízingtárgy tulajdonjogát megszerezheti (opciós jog), amennyiben a maradványértéket megfizeti,
- a lízingtárgy tulajdonjogáról ráér dönteni a futamidő végén.
- amennyiben nem él elővásárlási jogával, vevőkijelölési jogát érvényesítheti.

Számviteli elszámolása a lízingbe vevő szempontjából:

- a lízingelt eszközt a lízingbeadó számlája alapján lízingbevevő aktiválja,
- a lízingbevevő költségként számolja el a lízingtárgy értékcsökkenését és a lízingdíjak kamat összegét.
- a lízing összegét kötelezettségként tünteti fel könyveiben, melyet folyamatosan törleszt,
- a saját erő és visszafizetett tőkerészek ÁFA tartalma visszaigényelhető,
- finanszírozott tőke: az egyes havi díjak tőkerésze a kötelezettséget csökkenti; az egyes havi díjak tőkerészeinek ÁFA tartalma a havi díjakkal együtt fizetendő,

- maradványérték: pénzügyi lízinggel kapcsolatos fix értékű opció, megfizetésével a teljes tőketartozás kifizetésre kerül, lízingbevevő tulajdon jogot szerez.

2. OPERATÍV LÍZING: A lízingbeadó a tulajdonában lévő jószágot a lízingbevevőnek előre meghatározott időre díjfizetés ellenében használatra átadja, de a futamidő lejártával a lízingbevevő az adott jószágot köteles a lízingbe adónak visszaszolgáltatni. A lízingbeadó a lízinget komplex szolgáltatás nyújtásként fogja fel. Az operatív lízingelés közel áll az iparcikk-kölcsönző tevékenységhez, másképpen egy kötött határidejű bérleti szerződésre hasonlít. A lízingbevevőnek rövidebb ideig van szüksége a lízingelt termelőeszközre, mint annak hasznos élettartama, így a lízingtársaság az adott gépet, berendezést több lízingbevevőnek is bérbe adja, költségei tehát a több, egymást követő lízingügylet során térülnek meg. A lízingbevevőnek nem kell saját erővel rendelkezni, nem köti le a tőkéjét. Az operatív lízingszolgáltatást azok a cégek választják, amelyek adót akarnak megtakarítani a lízingdíj költségként való elszámolásával.

Előnyei:

- nincs szükség saját erőre, fejlett technikát alkalmazhat a vállalkozás,
- a futamidő alatt a lízingbe vevőt használati jog illeti meg,
- a lízingdíjak teljes összege a futamidő alatt költségként számolható el, csökkentve ezáltal az adóalapot,
- a lízingtárgy tulajdonjogáról ráér dönteni a futamidő végén.
- a lízingtárgy mérlegen kívüli tétel, amely kíméli a beruházási keretet.

Számviteli elszámolása a lízingbe vevő szempontjából:

- lízingelt eszközt a lízingbeadó aktiválja, ő számolja el az értékcsökkenést,
- a lízingdíj (nettó bérleti díj) a számviteli törvény szerint költségként számolható el,
- a havi díjak ÁFA tartalma visszaigényelhető elszámolásával.

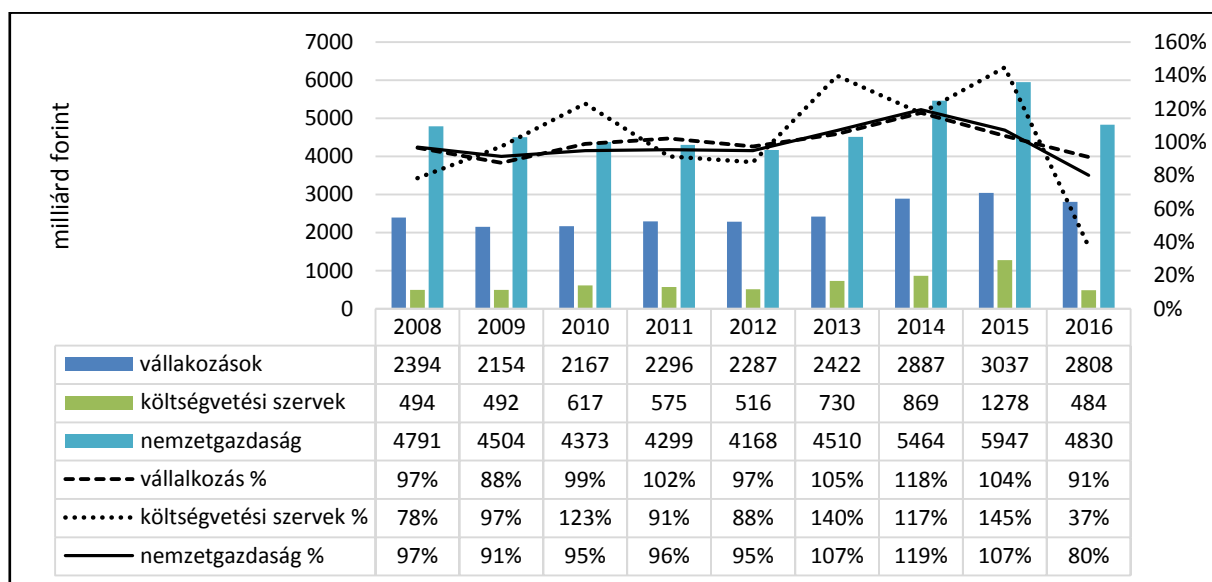
A fentiek alapján megállapítható, hogy a pénzügyi lízing egyfajta eszközfinanszírozó hitelnek, az operatív lízing pedig bérlet konstrukciónak tekinthető. Nem lehet általánosan meghatározni, hogy melyik forma az optimális vagy kedvező egy vállalat számára, hiszen számos körülmény pl. az árak, a hitelkamat, igénybe vehető támogatás nagysága stb. befolyásolja a döntést. Emellett a különböző lízingtípusokra más-más kedvezmények vonatkoznak, így mindenképp érdemes tájékozódni, melyik lehet a vállalkozás igényeihez a leginkább alkalmas konstrukció [8].

A lízingpiac jelentős változáson ment keresztül az elmúlt években, ezért a következőkben – elsősorban 2008-2016. évekre vonatkozóan - először megvizsgáljuk, hogy nemzetgazdasági szinten a beruházások teljesítményértéke, volumene hogyan változott, majd a lízingpiac egyes szegmenseinek alakulását mutatjuk be.

3. A nemzetgazdasági beruházások teljesítményértéke és volumenváltozása

A 2008-ban kezdődő nemzetközi pénzügyi és gazdasági válság, valamint a hazai gazdasági környezet alakulása miatt a folyóáron számított beruházások értéke folyamatosan csökkent (1. ábra). 2013-ra a beruházások értéke megközelítette a válság előtti értéket, ami egyrészt az uniós támogatásoknak, másrészt a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott támogatásoknak, kedvezményes kamatozású hiteleknek köszönhető. A statisztikai adatok alapján a 2013-2016 közötti időszakban a támogatás háromnegyedét Magyarországon a beruházások tették ki [15]. Kállay [11] és Béresné et al [6] szerint a 2011-től tapasztalható növekedés oka nem más, mint az uniós transzferek felpörgéséből származó állami beruházások megnövekedése.

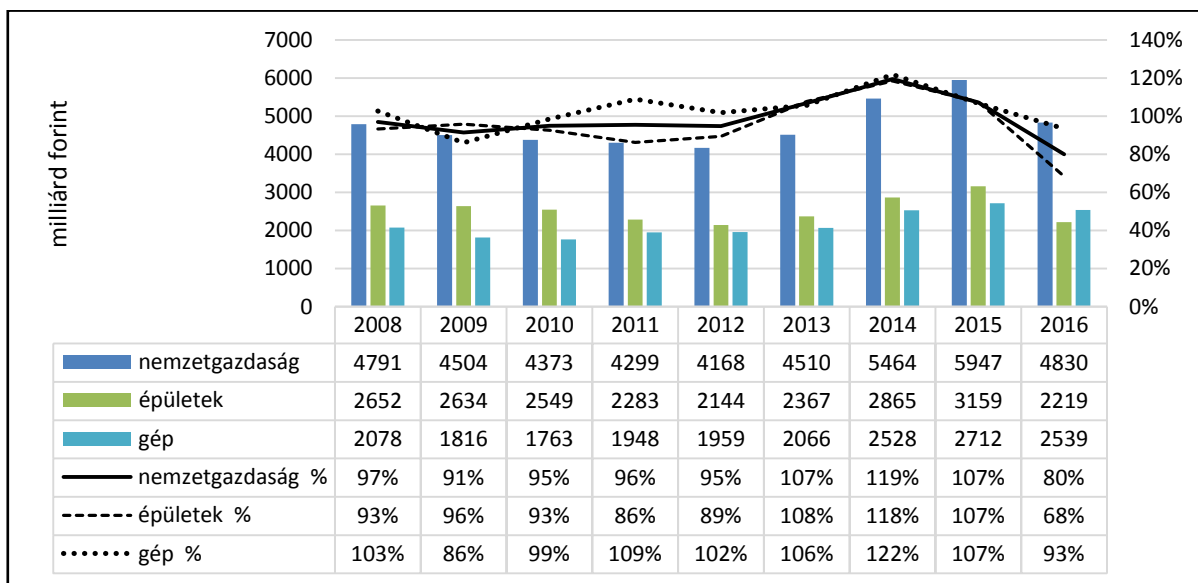
Az 1. ábra adatai alapján megállapítható, hogy az állami beruházások a válság utáni években, 2009 és 2010-ben még növekedtek, s ez tompította a beruházások visszaesését nemzetgazdasági szinten. 2012-től az állami és a legalább 50 főt foglalkoztató vállalati beruházások ellentétes trendjének következtében a beruházási kapacitások egyre nagyobb része szolgálja a kormányzati fejlesztéseket. A 2013-2014. években a beruházások növekedése a teljes nemzetgazdaságot érintette: a vállalkozások és a költségvetési szervek beruházásai eltérő ütemben, de növekedtek. Miközben 2015-ben a beruházások bővülése nemzetgazdasági szinten lelassult, a költségvetési szervek beruházásainak volumenváltozása 45 %-os növekedést mutat. a 2015. évhez viszonyítva 2016-ra 20 %-kal csökkent a nemzetgazdasági beruházások szintje, ezen belül 63 %-kal a költségvetési szervek, közel 9 %-kal a versenyszféra beruházásai. A 2015-ös, még uniós forrásból megvalósított fejlesztések után már drasztikusan csökkentek a humán és szociális ellátásban (75 %), a közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás ágban (46 %), oktatásban (75 %). A KSH adatai szerint az uniós források által kevésbé érintett területeken növekedés mutatkozott, így a feldolgozóiparban 7 %-kal, a kereskedelem, gépjárműgyártásban 10 %-kal bővültek a beruházások éves szinten [13].

1. ábra: A nemzetgazdasági beruházások teljesítmény értéke és volumenindexe gazdálkodó szervezetek szerint (folyóáron milliárd forint, előző év = 100 %) [14]

Megjegyzés: a vállalatok beruházás értékei a legalább 50 főt foglalkoztató gazdálkodó szervezetek adatait tartalmazza.

A 2. ábra adatai alapján megállapítható, hogy a válságot követő években nemzetgazdasági szinten a beruházás értéke csökkent, azonban az anyagi-műszaki összetétel szerint eltérő ütemű illetve irányú változás figyelhető meg a két ágazat között. Az építés beruházás értéke 2008 és 2012 között 19,2 %-kal, a gép beruházás értéke – kisebb ingadozással - 5,8 %-kal csökkent. 2013-ban megfordult a tendencia: az építési beruházások több évig tartó visszaesése után 8 %-os, 2014-ben már 18 %-os, 2015-ben 7 %-os volumen növekedés figyelhető meg. A gépek, berendezések és járművek válság utáni visszaesést követően 2011-től folyamatos volumen növekedés jellemző, az előző évhez képest 2014. évi 22 %-os emelkedést követően 2015-ben 7%-os volt a bővülés, amely részben a növekvő jármű beruházások eredménye [15]. A beruházott javak nagyobb része - a korábbi évekhez hasonlóan – import beszerzésből származnak. 2016-ra, szinte minden gazdasági területen visszaesett a beruházások volumene, az építés területén drasztikus, 32 %-os, a gépi beruházás területén 7 %-os volumencsökkenés mutatható ki. Ennek elsősorban az az oka, hogy a döntően uniós forrásokból finanszírozott fejlesztések befejeződtek. A 2007-2013-as uniós ciklusban 2015 volt az utolsó év, amelyben új támogatási szerződéseket lehetett kötni, illetve a korábbi években támogatott projektek záró munkálatai is erre az évre estek. A nagy súlyú nemzetgazdasági ágak közül a szállítás, raktározás beruházási teljesítménye – elsősorban az uniós forrásból finanszírozott útépitések és útfelújítások mérséklődése miatt – jelentősen, 42 %-kal esett vissza [14].

2. ábra: Beruházások nemzetgazdasági teljesítményértéke és volumenindexe anyagi-műszaki összetétel szerint (folyóáron milliárd forint, előző év = 100 %)[14]

Megjegyzés: Az ábrában szereplő adatfeliratok a továbbiakban rövidített formában jelennek meg, teljes elnevezés a következő: épületek és egyéb építmények, valamint gépek, berendezések, járművek.

Az összes beruházási teljesítmény értéke az épületek és egyéb építmények és a gépek, berendezések, járművek együttes összegén túl az egyéb beruházások értékét is tartalmazza, azonban ennek értéke minden évben alacsony, a jobb áttekinthetőség érdekében külön adatsorként nem került kimutatásra.

4. A magyar lízingpiac

Hazánkban a lízingügylet, mint pénzügyi szolgáltatás az 1970-es évektől a jogi szabályozásban megjelenik. Ennek ellenére ez az ügylettípus csak lassan terjedt el. Az alacsony kamatterhek ellenére a lízingdíjak magasak voltak, mert a devizáért beszerezhető eszközök ára magas volt, a szűkösen rendelkezésre álló külföldi deviza megszerzését engedélyhez kötötték stb. A lízing, mint pénzügyi szolgáltatás jogi kereteit a kétszintű bankrendszer bevezetésével, 1987-től teremtették meg, a szakosított pénzügyintézetek közül a lízingtársaságok, mint speciális hitelintézetek a 90-es években terjedtek el.

Napjainkban a lízingpiacon igen sok szereplő tevékenykedik, többségük valamely Magyarországon is működő bank egyik leányvállalata, de vannak ún. „aktív független szereplők” is [20], amelyek nem, vagy nem közvetlenül tartoznak bankcsoporthoz, az eszközök beszerzését saját tőkéből és/vagy hitelből finanszírozzák. Magyarországon a lízingpiac egészét tekintve meglehetősen diverzifikált képet mutat. Az új kihelyezések finanszírozási összegéből 2016-ban a Merkantil csoport 20,5 %-kal részesedik, a többi szereplő egyike sem éri a 10 %-os részesedést. 2016-ban az öt legnagyobb lízingcég (Merkantil Csoport, Budapest Autófinanszírozási Zrt., MKB Euroleasing Csoport, UniCredit Leasing Csoport, Deutsche Leasing) együttesen a piac 50 %-át teszi ki. Ezen belül azonban jelentős a specializáció a vállalatok, a lakosság, a költségvetési intézmények területén, illetve a különböző lízingpiaci termékek tekintetében.

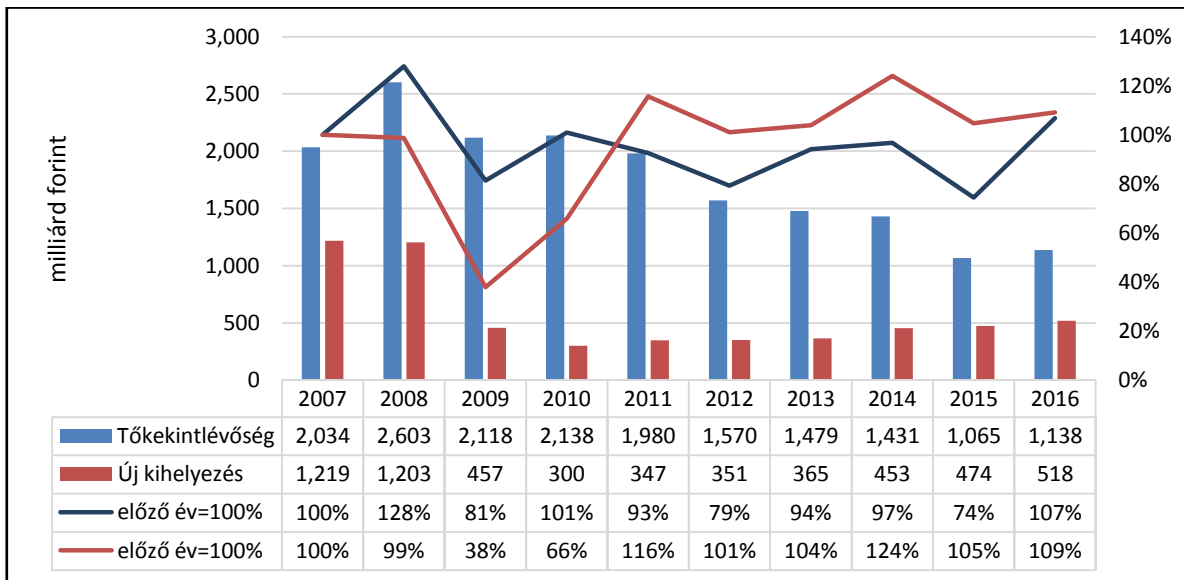
A hazai lízingpiaci szereplők új kihelyezés és portfólió szerinti rangsorát a Magyar Lízingszövetség 2016-os adatai alapján –összehasonlítva a 2015. évi rangsorral - az 1. számú táblázat tartalmazza.

Új kihelyezés rangsor	2015	2016	Portfólió rangsor	2015	2016
Merkantil Csoport	1	1	Merkantil Csoport	1	1
Budapest Autófinanszírozási Zrt., Lízing Zrt.	2	2	Budapest Autófinanszírozási Zrt., Lízing Zrt.	3	2
MKB Euroleasing Csoport	4	3	MKB Euroleasing Csoport	4	3
UniCredit Leasing Csoport	9	4	CIB Lízing Csoport	2	4
Deutsche Leasing	5	5	Deutsche Leasing	5	5
De Lage Landen Finance Zrt.	7	6	UniCredit Leasing Csoport	8	6
Ober Pénzügyi Lízing Zrt., Immo Truck Zrt.	8	7	De Lage Landen Finance Zrt.	7	7
K&H Zrt., Lízing üzletág	10	8	Raiffeisen Corporate Lízing Zrt.	13	8
CIB Lízing Csoport	6	9	K&H Zrt., Lízing üzletág	9	9
IKB-Pénzügyi Lízing Zrt.	12	10	Ober Pénzügyi Lízing Zrt., Immo Truck Zrt.	10	10

1. táblázat: A magyar lízingpiaci szereplők kihelyezések és portfólió szerinti rangsora [18]

A 3. ábra a magyar lízingpiac tőkekintlévőségének és új kihelyezések összegének és a változásának ütemét mutatja. A tőkekintlévőség 2008-ban volt a legmagasabb, ami ezen a területen is a válság előtti beruházási kedv növekedését igazolja, bár az újonnan kihelyezett tőke értéke 2007-hez képes szerény

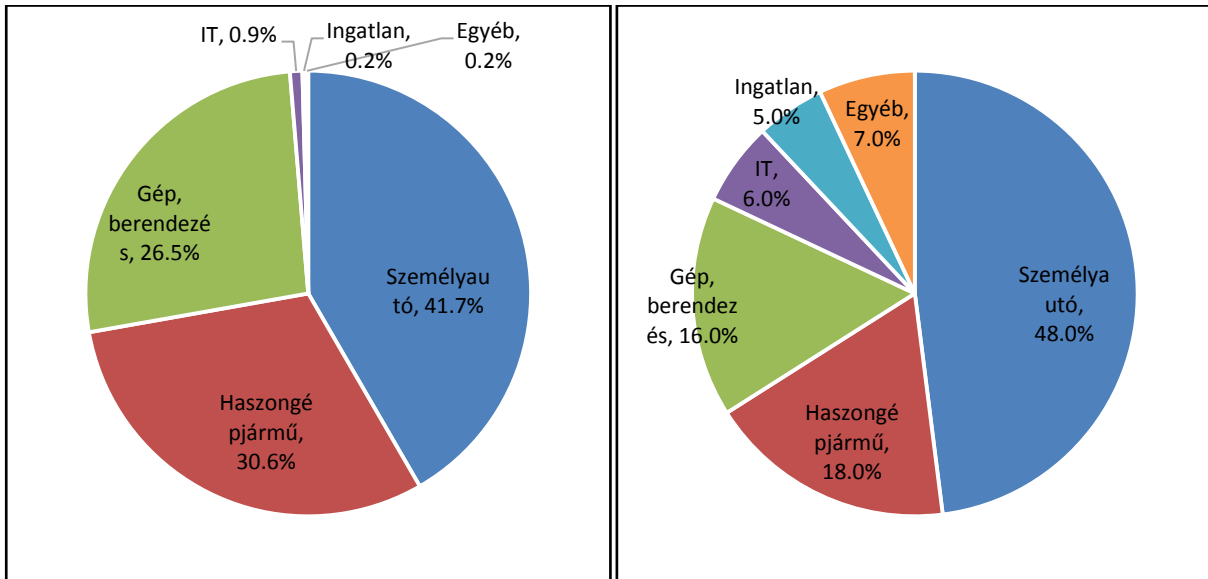
mértékben visszaesett. 2009-re a tőkekintlévőség 19 %-kal, az új kihelyezések értéke pedig jelentősen, 62 %-kal csökkent. 2010-ben a tőkekintlévőség alig változott, az új kihelyezések további 34 %-kal csökkentek az előző évhez képest. Ennek oka elsősorban a kamatterhek megnövekedése, a forint árfolyamának jelentős gyengülése, valamint az előzőek következtében a törlesztő részletek, a lízingdíjak jelentős emelkedése, de mindezek a korábbi finanszírozások megtérülését is veszélyeztették.

3. ábra: Tőkekintlévőség és az új kihelyezések a teljes lízingpiacon [18]

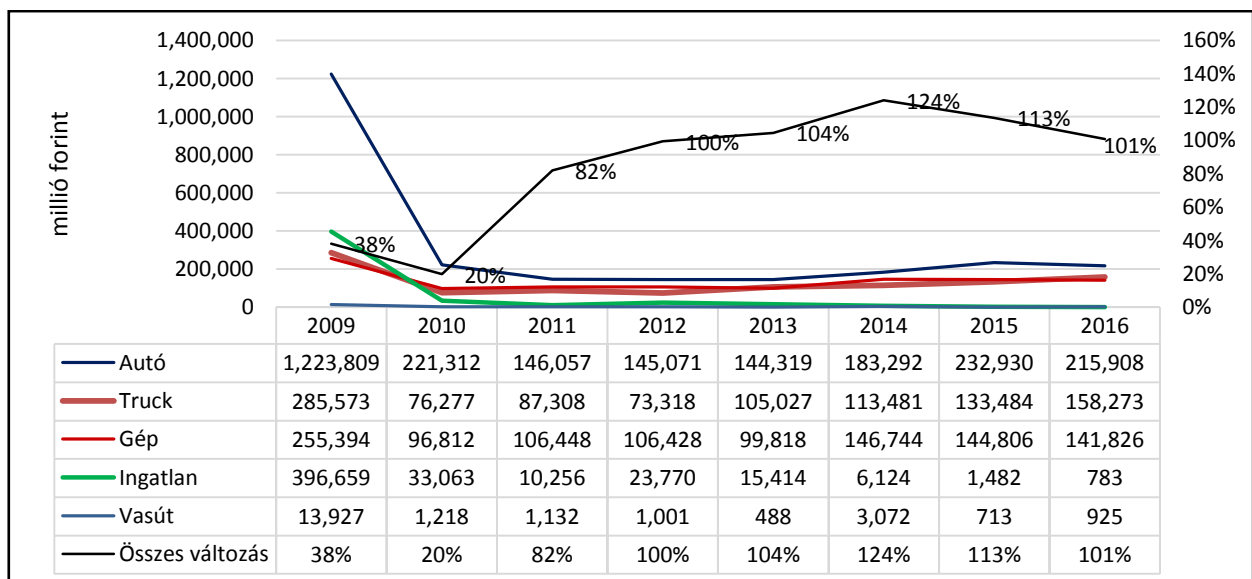
2011-től ingadozásokkal, de a teljes kintlévőség folyamatosan csökkent, 2016-ban fordult meg a tendencia. Az új kihelyezések értéke 2011-ben 16%-kal növekedett, ezt követően az új finanszírozás összegének folyamatos emelkedése tapasztalható. Bár 2007-ben 1219 milliárd forint volt az új kihelyezések finanszírozott összege, 2016-ra már csak 518 milliárd forint, azaz a lassú növekedési ütem mellett a válság előtti finanszírozás csak 42 %-át sikerült elérni. A 2016. év növekedésében kiemelkedő szerep jutott a járművek, és elsősorban a tehergépjármű lízing finanszírozásának.

A magyar lízingpiac termékek szerinti megoszlását a 4. ábra, az uniós összetételt az 5. ábra szemlélteti 2016. évi adatok alapján. Magyarországon a személyautók 41,7 %-kal, a haszongépjárművek 30,6 %-kal, a gépek, berendezések 26,5%-kal, az IT eszközök alig 0,9 %-kal, az ingatlanok csak 0,2 %-kal részesednek a piacból. Az uniós országokban az arányok kicsit eltolódnak, a személyautó lízing közel a piac felét (48 %) jelenti, a haszongépjárművek 18 %-kal, az informatikai és telekommunikációs eszközök is jelentősebb szeletet élveznek a tortából (6 %), az ingatlanok egyre csökkenő, de még így is 5 %-kal részesednek.

4. ábra: Termékpia megoszlása Magyarországon 5. ábra: Termékpia megoszlása az EU-ban [18]

Az új kihelyezések egyes szegmenseinek értéke már 2008-ban jelentős visszaesést mutatott- az lízingpiaci tendenciának megfelelően-, 2009-ben pedig további zuhanás következett be minden termék esetében. Az újonnan kihelyezett eszközök közül a legnagyobb mértékű visszaesést az autó (82%), az ingatlan (92%), a truck (73%), a gép (60 %) finanszírozás könyvelhet el. Az egyes szegmensek nagyon eltérő pályát futottak be a válság kitörése óta, szinte minden terméknel eltérő értékű és mértékű, de további csökkenés jellemző 2013-ig. 2014-ben az autók és a gépek finanszírozása mutat nagyobb növekedést, az ingatlan lízing azonban folyamatosan csökkent. A válság előtti finanszírozás összegét egyik szegmens sem közelítette meg 2016-ban. (6. ábra)

6. ábra: Az új kihelyezések egyes szegmenseinek változása (millió forint, előző év=100%) [18]

Összefoglalás

A fentiek alapján megállapíthatjuk, hogy a pénzügyi vezetőnek nincs egyszerű feladata, amennyiben a lízing, mint eszközalapú finanszírozási forma mellett dönt. Fontos megjegyezni, hogy a lízingszerződés megkötése előtt a lízingbeadó és a lízingbevevő egyeztethetnek a feltételek kialakításában, figyelembe véve a lízingbe vevő igényeit, a jövőben keletkező pénzáramait. A visszafizetés, a törlesztés összege általában annuitásos cash-flow szerint kerül meghatározásra, de ettől a felek el is térhetnek. A pénzügyi vezetőnek az egyes lízingformák közötti választást nem csupán finanszírozási kérdésként kell kezelni, hanem figyelni kell arra, hogy a lízing a vállalat vagyónának tőkeszerkezetét rövid, illetve hosszú távon is befolyásolja.

A statisztikai adatok alapján megállapítható, hogy a nemzetközi pénzügyi válság következtében nemzetgazdasági szinten a beruházások értéke és volumene jelentősen csökkent, 2015-re a vizsgált területek egyike sem érte el a válság előtti szintet, sőt 2016-ban újabb visszaesés tapasztalható, ezen belül is a költségvetési szervek beruházásai szűkültek nagyobb mértékben. A statisztikai adatok alapján kimutatható, hogy 2016. év egészében a beruházási teljesítmény csaknem 20 %-kal csökkent, ugyanakkor az uniós források által kevésbé érintett területeken (feldolgozóipar, kereskedelem) növekedés mutatkozott.

A lízingpiacon 2008-tól kezdődően még drasztikusabb visszaesés tapasztalható, aminek számos oka volt, így pl. a forint tartós gyengülése, és az ebből származó kockázati tényezők, a beszerzési árak növekedése, a kamatok növekedése stb. Bár a forint árfolyama mára stabilizálódni látszik, a kamatok a magyar és a nemzetközi pénzpiacokon is alacsony szinten vannak, a magyar gazdaság növekedése továbbra is alacsony, nem teszi lehetővé a beruházási aktivitás élénkülését. Az állam 2014-től kedvezményes hitelkonstrukciókkal pl. Növekedési Hitelprogram (I-II-III. pillér) keretében elsősorban a kis- és középvállalkozások hitelhez jutását könnyítené [16], ami a vállalatok számára egyben a lízingtermékek megszerzését is segítené. Egyre inkább bizonyítottnak látszik az a tény, hogy a gazdaság növekedésében, a beruházási teljesítmények alakulásában az uniós támogatásoknak nagy szerepe van, az EU költségvetési ciklusainak váltásával 2016-ban jelentős összértékű projektek többsége még nem realizálódott tárgyi eszköz beruházásokban.

A fentiek alapján a lízingpiac alakulását számos tényező befolyásolja, a bővülés érdekében Magyar Lízingszövetség arra koncentrál, hogy az autófinanszírozás mellett a vállalkozások, ezen belül is a kkv-k eszköz- és gépbeszerzései váljanak a lízingpiac alappillérvé. A magyar piacon még alig érezhető a szerepük, de a nemzetközi trendeknek megfelelően egyre elterjedtebb, hogy IT rendszereket, hardvereket, hardver+szoftver egységben céleszközöket, komplex üzleti értéket képviselő informatikai megoldásokat finanszíroznak. Várhatóan a folyamatosan megjelenő innovációk arra ösztönzik a vállalatokat, hogy növeljék versenyképességüket, ennek érdekében gyakoribbá tegyék IT beruházásaikat, s ebben a lízingnek nagy szerepe lehet.

Hivatkozások

- [1] 2000. évi C. törvény a számvitelről.
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0000100.TV
- [2] 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról.
https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0700127.TV
- [3] 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról.
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300237.TV
- [4] 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről.
https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300005.TV
- [5] I. Bélyász (2007): *A vállalati pénzügyek alapjai*. Aula Kiadó, 2007.
- [6] B. Béresné Mártha, É. Darabos (2016): *A faktoring, mint a magyar vállalkozások versenyképesség-növelésének egyik lehetséges pénzügyi eszköze*. LIMES: A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Főiskola Tudományos Évkönyve 3. 27-38. oldal.
- [7] É. Darabos, A. Rózsa (2016): *A lízing, mint speciális finanszírozási forma*. Controller Info IV.(2) 23-28. oldal.
- [8] É. Darabos, A. Rózsa (2015): *A pénzügyi döntések dilemmái*. Controller Info III. (2) 31-37. oldal.
- [9] Gy. Herich (2016): *Adótan magyarázatok*. Penta Unió Oktatási Centrum, Budapest.
- [10] Gy. Herich (2016): *Adótan*. Penta Unió Oktatási Centrum, Budapest.
- [11] L. Kállay (2014): *Állami támogatások és gazdasági teljesítmény*. Közgazdasági Szemle, LXI. évf., 2014. március. 279-298. oldal.
- [12] B. Kardos, K. Miklósyné Ács, Á. Siklósi, Sz. Simon, K. Sisa, B. Szekeres, Zs. Zatykó, A. Veress Attila (2016): *Pénzügyi számvitel*. Perfekt Zrt., Budapest, 2016.
- [13] KSH (2017). <http://www.ksh.hu/>
- [14] KSH Statadat (2017). <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>
- [15] KSH (2016): *Jelentés a beruházások 2015. évi alakulásáról*. 2016. június.
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jelberuh/jelberuh15.pdf>
- [16] A. László (2016): *A Növekedési Hitelprogram hatása a magyar gazdaságra*. Hitelintézeti Szemle, 15. évf. 4. szám. 2016. december. 65-87. oldal.
- [17] J. Lukács (2015): *Az eredménykimutatás*. In.: Róth – Adorján - Lukács – Veit (2015): *Számviteli esettanulmányok. Összefoglaló rendszerezés, példák és feladatok*. Magyar Könyvvizsgálói Kamara Oktatási Központ Kft. Budapest, 2015. 467-518. oldal.

- [18] Magyar Lízingszövetség (2017): <http://lizingszovetseg.hu/>
- [19] Á. Siklósi, A. (2016): *Könyvvezetés és beszámolóképzés*. Saldo, Budapest, 2016.
- [20] Gy. Walter (2014): *A lízing és a lízingpiac*. In.: Gy. Walter (szerk.): *Vállalatfinanszírozás a gyakorlatban. Lehetőségek és döntések a magyar piacon*. Alinea Kiadó, 2014. 77-84. oldal.
- [21] T. Tarnóczy, V. Fenyves, P. Vörös (2014): *Hagyományos pénzügyi mutatók alkalmazásának problémái a vállalati teljesítmény mérésében*. ACTA SCIENTIARUM SOCIALIUM 17:(40) 121-134. oldal.
- [22] Z. Zéman, Z. Bács, J. Lukács, I. Túróczi (2016): *A pénzügyi kimutatásokról számítható mutatószámok korlátai*. CONTROLLER INFO 4:(2) 13-16. oldal.